

ПРЕДПЛАТА: ва Краљевину СХС
вјесечно Д 13; тромјесечно Д 40;
ва Италију вјесечно лира 6; по-
једини број 30 центинава. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 1'50.

Кр. Државно Одјелство — Шибеник
Далматински
РАДИКАЛ
Издаје се сваког сриједом и суботом
Поштом се узима по цјенику

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шоњар Такић.
Телефон број 80.
Штампа: Нова Штампариа — Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, субота 4. августа 1923.

Број 108.

Ružne pojave.

U posljednje vrijeme naša štampa počela je baviti i u velike raspravljati koje je naše pleme kulturnije, čije su tradicije slavnije, tko je više pridonio čovječanstvu i t. d. Naravno da u sva ova raspravljavanja površna i da im je vrha što više izdici svoje pleme, a drugo podcijeniti. U ovome se osobito ističu dva lista, čorošćev »Slovenec« i Radičev »St. Dom«, a za njima ne izostaju mnogo »Hrvatski List«, »Praž«, »Hrvat« i dr. U svojim napadajima, kleveketanju i podcijenivanju našega najvećega plemena, srpskoga, oni su posve izgubili glavu i niču dozvoljenog i pristojnog. Prema toj štampi srpski je narod divlja, varvarska horda, gomila pljačkaša i razbojnika, bez ikakve kulture u prošlosti, a još manje u sadašnjosti. Mi smo za njih prezrelo tursko roblje, ciganska banda, nekulturni balkanci!

Ovakovo pisanje najbolje karakteriše ljude, koji se kupe oko tih novina. Ono najrječitije govori o njihovoj nacionalnoj nesvijesti i najočitiije pokazuje njihovu kulturnu sirotinju. Ni neprijatelji o neprijateljima tako nisu pisali, a niti pišu. Naprotiv, neprijatelji nisu nikada podcijenili slavnu srpsku prošlost, srpsku kulturu i sposobnost srpske rase, dapače oni su poštovanjem govorili o srpskom narodu, njegovoj prošlosti i njegovoj kulturi.

Takvo pisanje ostavlja nas hladnokrvne. Mi samo žalimo takove odrode, koji za svoju spopstvenu naciju imaju poganiji riječnik i ljču mržnju nego što su to imali njihovi idoli, oni, koji im otrovaše i dušu i srce i pomisliše mozak: Nijemci i Mađžari. Čudi nas da ljudi, koji takve pogrde pišu o jednom dijelu svoje nacije, imaju još smjelosti da se pokazuju pred svijetom, kako ih naše hrvatsko pleme trpi u svojoj sredini i pušta da i dalje rade na svom prijavom poslu. Ili je možda bezumlje tako daleko zašto, da hrvatski narod odobrava ono njihovo pisanje, ili je pak postao tako apatičan, da ga ništa više ne može trgnuti, uzbuditi. Mi vjerujemo, da među Hrvatima ima mnogo onih, koji osuguju onakvo pisanje, koji su protiv bratske kavgе, a za potpuno bratstvo i jedinstvo. Ali nakažlost taj dio Hrvata danas stoji prekrštenih ruku i mirno čeka što će vrijeme donijeti. A to je zlo!

Kad se sa hrvatske strane govori o njihovoj kulturnosti i našoj nekulturnosti, onda im smiju zaboraviti, da i kulturnoga ropstva ima kao i političkoga i ekonomskoga i da je ovo najopasnije za jednu naciju. Kulturno je ropstvo ono: kad jednu cio narod ili samo jedan njegov dio, pod dugim ropstvom tugijskom režiniu, ne dospije ili ne mogu pozajmiti kulturu, dogmati je prema svojim prilikama i potrebama, prekuvati je i dati joj svoj spopstveni nacionalni pečat, nego podlegne tugjoj kulturi i postane njezin robl i izmečar, Srpski je narod bio sposoban od visoko kulturne Vizantije (a nešto i od Italije), pozajmiti mnogo koječega, pa to prekuvati, preraditi, dotjerati i od toga stvoriti svoju kulturu duhovnu i materijalnu, u srednjem vijeku je visoko izlignuti, a jednim dijelom, prenijeti i predati XIX, vijeku, na zadivljenje kulture Evrope, u prvom redu na zadivljenje baš onih Nijemaca, prema kojima imaju toliko poznogova poštovanja i ropskoga oduševljeva ovi opadači srpskoga naroda.

Koliko su Srbi njegovali kulturu u srednjem vijeku, kao dokaz bi mogli služiti toliki pismeni spomenici, da ih Turci nisu popalili, kao i mnogobrojni spomenici arhitekture, da ih zavojevač nije porušio. Ipak i ono malo što je sačuvano, oduzima pravo najljucim nacionalnim neprijateljima našim da kulturni polet Srba u srednjem vijeku podcijenju. Hrvati bi se morali ponositi tim poletom [srpske nacije, čije se jedino Jevangjelje u francuskom Remsu vjekovima čuva kao ukras tamošnje katoličke katedrale i čije Miroslavljevo Jevangjelje prestavlja sjajno djelo umjetničke vrijednosti. A da ni ne govorimo o srednjevjekovnom zakonodavstvu Srba i originalnom književnom radu i obilnoj prevodnoj književnosti, arhitektonskim radnjama, o razvijenim zanatima i bujnoj trgovini. Sve su to dokazi jednog intenzivnog kulturnog rada i razvijanja, jedne žive kulturne aktivnosti, koja nije presušivala čak ni onda, kad je divlja horda zavojevača ništila sve, što je zatekla, sprečavala novo i iz dana u dan pod nož bacala ljude, žene i djecu. Dokaz za to je ne samo nastavljanje pisane radnje, već i osnivanje nekoliko štamparija u XV, i XVI, vijeku. Srpski narod je i u danima svoga oslobođenja, u doba najočajnijega ratovanja, dao Dostieja, Vuka, Nje-goša, Daničicu, Branka, Ljubišu, Stojana Novakovića i čitavu plejadu ljudi, s kojima bi se ponosili i veliki narodi!

Sve je to dokaz jednoga dugoga i nesto-miljivoga kulturnoga naprezanja i života, jedne kulture, koja je istina, pozajmljivana, ali koja se srpski narod nije zarobljavao, već je imao sposobnosti da je prihvati i preradi i tako preragienjo udari svoj nacionalni pečat i učini je svojom nacionalnom tekovinom. Tu leži tajna jednog malog naroda, da odoli istrebljivanju, što ga je poduzimala Turska, kao i varanju i nase-ljavanju, što ga je s jednim paklenim planom izvodila Austrija. Tu leži tajna, jedinstvena u cijeloj istoriji, da se jedan mali narod oslobodi iz pandža jednoga kolosa, kao što je bila Tur-ska, i da se prkosno drži prema drugome, kao što je bila Austro-Ugarska, prema kojima taj mali David imao drzak i neostupan pro-gram, da oslobodi i ujedini cijelu naciju svoju, Srbe, Hrvate i Slovence.

To su fakta, koja nemože niko opovrti i čiji sjaj nemože niko umanjiti.

„Njihova bratska ljubav.“

To je naslov članka, koji je, adresiran na naš list i na predsjednika našeg sreskog odbora, izašao u posljednjem broju »Dalmatinskog Hrvata«.

Pošto naš odgovor pada u jedan dan, od koga se Šibeničkim Srbima neće nikad izhrisati uspomena, mi ćemo prosto prepisati, što je »Hrvatska Misao« u Šibeniku, čiji rad produžuje »Dalmatinski Hrvat«, napisala 3. VIII. 1914:

»Oduševljeno, močno, u moru ljudstva, u prelijevu znanja, manifestirao je Šibenik za prejasnu dinastiju Habzburga, za hrvatskog svog kralja, za domovinu svoju. Čitav Šibenik izašao je na ulicu u zanosu otačbeničkom za svetu stvar uzvišenog nam Vladara, u gnevu protiv nametnika i razbojnika, koji se usuljao u vlastitu nam kuću, da nam pod vidom bratstva laguma živote naše i naša imanja.

»Šibeniku je sada odlanulo, što se je riješio jedne ljute more. Za to je i manifestirao o-

nako impozantno, onako zanosno, onako veličanstveno za čast i slavu Habzburške Monarhije i sjedog našeg milog Vladara.

»U vatri rodoljubnog znanja, koji je najveća utjeha našem starom Vladaru, pod okriljem carske zastave zagrljene hrvatskim trobojkama, obišli smo grad ključić: Živio naš premili car Franjo Josip! Živio naš prejasni hrvatski kralj! Živila dična Austrija! Doli Srbija! Doli kraljoubice!

»Uz zvukove »Šib. Glazbe« i pjevanje »Bože živi, čuvaj Bože«. »Oj Hrvati jošter živi« te »Nije Dalmacija srbijanska« obigiosno grad. Usput jurisamo na srpske dućane i domove pod vodstvom potpukovnika Büttnera i c. k. kot. poglavara namj. savj. g. Kelebića.«

Od naše strane samo jedna dopuna. Hrvatske trobojke lgrile su se i sa turskim barjancima i na oltarima katoličke crkve. Bez sumnje tada su katolički sveštenici, kao sada g. Jerinić u prazniku Bajrama, slali Bogu ovu molitvu koju mu on šalje u posljednjem broju svog lista: »Svevišnji Bože, uslišaj molitvu njihovu i pomoz ih da dogju do svojih prava ljudskih, nacionalnih i vjerskih — kao ljudi, kao Hrvati i kao muslimani.«

Slavenska uzajamnost.

Kad se zamislimo u našu prošlost, moramo priznati da je od četrdesetih godina prošloga vijeka pa sve do svjetskoga rata, sveslavenska misao bila kod nas jače i mnogo više raširena, nego što je to danas. Tad je ta velika ideja živo kucala u srcima naše omladine i sva je naša napredna inteligencija više ili manje aktivno radila na zbližavanju svih slavenskih naroda. Bilo je to vrijeme našeg nacionalnog idealizma — pripravljalo se djelo za velike dogogajaje, koje smo predivgjali i očekivali.

Danas, kad naš najveći neprijatelj leži oboren na zemlji, mi zaboravljamo, opojeni slobodom, da je ostvarena polovica našega velikoga programa. Na o puta nesmiemo se zaustaviti! Nikad nije bila sveslavenska ideja tako aktualna kao danas. Ne smijemo biti pasivni u času, kad zakleti neprijatelji Slavenska, prikupljaju ponovo svoje sile da nas unište. U slavenskoj uzajamnosti jedina je naša snaga i naš spas. Kraljni je čas da se naši napredni krugovi izdignu na više i pogledaju po velikom slavenskom svijetu.

Pitanja, koja su se izmjeću nas danas pojavila, sitna, plemenska pitanja, koja kočē naš razvitak, priječe normalno funkcioniranje našeg državnog i nacionalnog života, moraju nestati. Ta pitanja, koja su u sebi sitna i neznaatna, potkopavaju, podgrizaju, kao crv naše državno stablo, i mogla bi jednog dana biti katastrofalna po naš narod, našu Kraljevinu i našu slobodu. Ta sitna, ali u sebi opasna, pitanja moraju ustupiti mjesta većim, koja će ojačati naš nacionalizam, koja će biti garancija za našu budućnost, bolju i ljepšu.

Sveslavstvu mora težiti sav naš narod, jer je u tome naša luidućnost, kao i budućnost Slavenska uopšte.

— Ministarstvo poljoprivrede i čoda tražilo je od Ministarstva finansija kredit 640.000 dinara za izdržavanje poljoprivrednih škola i podmirenje ostalih izdataka oko njih.

— Ministar trgovine odobrio je akcionarskom društvu za trgovinu i industriju osnivanje velike fabrike za izradu gvozdenih peći u Beogradu.

Штрајк помораца.

Угледни београдски лист „Трг. Глас.“ доноси из пера професора Др. М. Неђељковића, који је дошао у Сплит на одмор, извјештај о овом тужном питању, из ког пренасаме ове главне тачке:

Но кад се узме у обзир скупоћа одела, обуће, рубља, и других личних намирница, као и потреба издржавања жене и деце код куће, онда је сигурно да су награде особља далеко испод минимума да останак Тиме се најпре може објаснити оно силно огорчење штрајкача, и њихова решеност да потпуно промене позив ако не добију бар 100 од сто побољшања свога положаја. Огорчење се код њих појачава том околношћу, да је друштво у три маха sukcesивно, у току једне године, повећало тарифе за превоз путника и робе са 225 од сто, док награде особљу није уопште повећало. Канцелариско и административно особље (контролори, инспектори и т. д.) на Риједи и у Бахроу плаћено је међутим у талијанским лирама врло добро (по 700 до 2.600 лира месечно), и та неједнакост у третирању појачава огорчење бродског особља. Најзад, они налази да друштво стварно зарађује тако добро (и ако се то из билааса не може прочитати), да има објективне могућности да се особљу повећа награда.

У одбрану управе друштва, која апсолутно чеће да пристане ни на какву повишницу награде особља, наводи се најпре то, да је велики део бродова који не плове (њихова посада међутим прима плату, бродови се морају чистити и одржавати у добром стању и т. д.); цене уља, материјала, боја и свега осталог страховито су поскупили; друштво превози војнике, официре и избеглице у пола цене; за пренос поште држава још никако није платила еквивалент; већина сезонских путника су Чеси, који путују трећом класом, па и то огромном већином у пола цене, под видом научних екскурзија или скаута, а по уверењима њиховог конзулата; и са овом мршавом бруто — зарадом, по одбитку свих режимишких трошкова, немогуће је изабацити ренту на цело инвестирани капитал. Зато се нема ни могућности да се повећа надница особљу, ако држава не би дала друштву субвенцију.

Пало је дапаче у очи и мени, као и многим другим објективним посматрачима, да се сва излагања од стране управе друштва завршују тезом, да држава мора дати субвенцију овом друштву; и они су одредили и висину: 60 милиона динара годишње. То је услов па да се поправи и плата и плата особљу, да се заврши штрајк, и да Далмација изађе из ове парализе целог свог привредног живота и саобраћаја, — Но баш тако често враћање на ову тезу наводи људе на озбиравост, те се сви наводи управе друштва и њена билансирања проценују са мало више скепсе.

Многи добри познаваоци прилика, људи у чију се објективност не може посумњати, трвили су ми да је управа друштва узела у биланс своје инвестиције сувише високом сумом: бродови су процењивани у злату, по некадашњој куповној цени, без икакве амортизације за оно време од кад су у употреби; и те су процене тако хорентно високе, да се данас нови бродови могу купити у Енглеској много јефтиније по што друштво цени своје већ половне бродове. На овако фиктивно повећани капитал, тврди се, друштво хоће да вуче дивиденду, и зато се тражи од државе онако висока субвенција. Акције „Јадранске Пловидбе“ главном су у рукама неких 15 већих акционара, искусних „мајстора“. Њихови су апетити, тврди се, врло велики, и ови се угледају на многа друга, страна друштва, нарочито из прошлости, када су се поједине државе (Италија,

Француска, Немачка, Аустро-Угарска) такмиле да одрже своје поморске линије у светској утакмици, и нештедимиче давале потпоре својим друштвима, „националним мезинцима“. Тада се усавршила до виртуозности пракса удушвања биланса тако, да државна субвенција буде „неизбежна“: али су у међувремену латентне резерве тих друштава непрекидно расле.

Карактеристично је, да је овде у Далмацији цело јавно миљење — оно слободно и незаинтересовано — на страни штрајкача. Опште је миљење да су они жртва једне маневре за постигнућем субвенције, ма и по цену убијања привредног промета Далмације. Отуда је било велико незадовољство, када је држава дала посаду са ратне морнарице да бесплатно служи друштву, док је друштво наплаћивало своје хорентно повишене тарифе од путника и за транспорт робе искључиво у своју корист. И задовољство је публике велико, што је Министарство Војно и Морнарице обуставило ово стављање државног особља у улогу штрајкбрехера.

Но како да се овај штрајк спрши, односно да се Далмацији да саобраћај? Ту би влада морала енергичније интервенисати. А она може врло ефикасно интервенисати, јер може да стави на расположење неколико торпиљера Северној Далмацији за најужнији превоз путника и робе: и онда би се разговор могао водити без притиска ма са које стране. Но очигледно је, да је ово питање тако важно и крупно, да се не може остати миран посматралац, и равнодушно пустити да се води тврдоглава борба између 15 акционара и 2.000 морнара на рачун једне и инече сиромашне и пасионе покрајине.

Књижевност.

Позив на претплату. Српска Штампарија д. д. у Осиеку, издаће у засебној књизи „Српска Писма из светског рата 1914—1918“. Писма је сакупио и самом делу написао предговор Др. Владислав Пандуровић. Писма излазе у фелтону „Страже“, а обавром на њихову многоструку вредност, штампаће се и у засебној књизи.

Ово дело нема само фолклористичку вредност, него је у њему и много народне филозофије, а сем тога открива нам и многе политичке погледе и моменте.

Из „Српских писама“ научићемо познавати не само обичаје, него и душу нашег народа; у њима ћемо наићи на много лепо зрно, које нам одаје и дубоку филозофију народну, а исто тако откривају нам та прме и политичко осећање и политичке интриге наших противника из времена светског рата.

Познавање ових писама није само у интересу сваког радника на научном пољу, него је оно од интереса за сваког оног, који радо чита и који воле добру књигу.

Дело је писано особитим маром и пажњом и има следећи садржај: 1. Предговор; 2. Писма фамилијарног садржаја, а) женска, б) мушка писма; 3. Писма србијанских и црногорских заробљеника и интернираца у Аустро-Угарској; 4. Писма из Србије и Црне Горе; 5. Писма из Русије, а) за Србију и Црну Гору; б) из Русије за Америку, Италију, Француску и Румунију; в) из Русије за Русију; г) из Русије за Аустро-Угарску; 6. Писма из Француске, Швајцарске, Италије, Шведске, Румуније и Америке; 7. Хрватска писма; 8. Словеначка писма.

Ово лепо и особито занимиво дело неби смело фалити у ниједној српској, хрватској и словеначкој кући. Дело ће имати око 20 табак, а биће штампано на бољој хартији. Цена делу биће између 15—20 динара. Да се узмогне одредити наклада, потребно је да се до 15 августа о. г. потписаној јаве дописницом сви они, који желе, да им се књига шаље.

Српска Штампарија д. д. у Осиеку.

Народно здравље.

О срдобољи. Ово је најопасније доба године, када се у народу појављују разне болештине, које затиру и младо и старо, и јако и слабо.

Нечистоћа и неанање највише рађају разне болести, које се неопажено а поразно шири у народу, који је препуштен сам себи и свом незнању, у којем, многим своје злу па и заразним болештинама налази већи извор у урочицама и чинима, гине и пропада као муха Народ највише сада гине од срдобоље. Зато ћемо да у реченом дивје о овој болести. Срдобоља је болест цријева и преносна је; напада дјецу и одрасле, а може да буде смртоносна. Наступа обично боловима у трбуху, натазањем и слузено-крвавим цријевним испражњавањима.

Узрочник допире кроз уста у човечије тијело, а бива у великој множини излучен са цријевним испражњавањима обојелих од срдобоље. За то не треба јести никаково јело, особито воће и зеље, ако није добро кухано и добро опрано. Особито дјецу треба чувати од некуханог јела.

Окужење од срдобоље може само онда настати, кад се дође у дотицај са цријевним испражњавањима или с таквим предметима, који су били окаљани истима, као рубеницама, постелним рубљем, одсебницама, одијелима, кукама од врата, посуђем за пиће и јестиво и храном сваке врсти. Ови предмети могу бити окаљани од обојелих од срдобоље или од оних особа, које су око истих запослене, али и по свој прилици од муха, које су дошле у дотицај са цријевним испражњавањима обојелог од срдобоље.

Срдобоља се побива не само лијечењем него паче још више обраном од окужења, с тога је чистоћа најуспјешније средство. Обољеле од срдобоље треба по могућности одијелити од других особа. Особе, које дођу у додир с овима, морају одмах прати руке, морају чувати да им се одијело не окаља, а ни под, а немогу јести у соби обојелог.

Узрочници срдобоље у цријевним испражњавањима обојелих од срдобоље морају бити одмах утамањени.

Ако лијечник, чијих се напуштака треба тачно држати, није подао особитих средстава за утамањење узрочника срдобоље (раскујива), најбоље се то постигне, ако се кроз два сата натопе цријева испражњавања једнаком множином вапнене млечице.

Вапнена млечица припрева се тако, да се свјеже живо вапно пошкропи толико водом, колика је половина тежине вапна, а један се пак дво овако настале вапнене прашице измјеша са три дијела воде. Може се употребити мјесто живог вапна и угашено, (1 дио на 3 дијела воде).

Одијела и рубље обојелих треба, пошто су била скроз и скроз прочишћена, изложити на суну и превртати их често, а собе болесника треба да буду добро очишћене и провјетраване.

подложнији су срдобољи они, који пате од поремећаја пробаве.

Срдобоља, код много случајева, протече без ватазања и слузено-крвавих испражњавања, просто појавама обичног цријевог катарата. Пошто баш оваки случајеви могу да проузрокају распрострањење срдобоље, јер се не проматрају, морају се сада проматрати и пријављивати не само типични случајеви срдобоље, него сва обољелица цријева. Пријаве треба управити на лијечника, а гдје га нема, на опћину или сеоског главару.

ДАРИНКА КРНЕТА

ДАНИЛО БАЛИЋ,

прегледнички финансијски контроле 2. класе,

вјенчашти ће се 5. августа

Кистање—Беврске.

Ово вриједи као директна обавијест.

Радићев успјех у Далмацији.

У „Срп. Книжевном Гласнику“ објелоданио је др Ј. Смодлака расправу о значењу и узорцима Радићеве побједе у Далмацији. На тај чланак одговорила је „Самоуправа“. Др Смодлака наводи разне податке и разлоге ради којих је већина далматинских Хрвата прешла у Радићев тор. Али докази, којима се др Смодлака служи да поткрипе своју тврђу слаби су и даде их се веома лако побити. Једно је, што је др Смодлака заборавио, или пак испустио, навести, што је у гланом придонијело Радићевом успјеху у Далмацији. Један је, што је Хрватска католичка странка, својим радом у народу приправила веома повољан терен Радићевшти на одгајајући га против Срба, Београда и народног јединства. Познате су агитације наших клерикалаца за вријеме првих избора за Конституанту. Тад су се они служили у сињској и имоској крајини чак и са Карловим именом! Други пак важни разлози, које др. Смодлака не наводи јесу на једној страни потпуна пасивност, безбрижност далматинске интелигенције, а на другој страни прилично перпригелски став чиновништва према држави. Далматинска хрватска интелигенција није показала никакве озбиљне воље, да организује у широким масама политичку провјеру и занимање за правим политичким теоријама, те је на тај начин препустила терен Радићу, да га експлоатише. Далм. интелигенција уједино да зађе у народ, да му истински предочи ново стање и да га упуту у нове прилике и одушеви за нашу нову државну творевину, остала је изван странака и надмудривала се. Ни далматинско чиновништво, у огромној већини својој, не показује праве љубави према овој нашој држави. То старо аустријско чиновништво у душевном погледу није се ништа промијенило. Не разумије новог демократизма и велике користи што их даје национал на државу. Не могу да схвате што значи организовање једне овако велике државе, која је изашла из свјетског рата. Осим тога, баш чиновништво већим дијелом — оправдавајући то слабом материјалним стањем, — не врши савјесно своје дужности, пропушта и заплиће ствари, па те своје погрешке баца на владу и на тај начин ствара терен радићевшти. Ова два посљедња узрока уклонити, значи радићевштину ослабити.

Домаће вијести.

Ликвидација послова Pokraj. Управе за Далмацију. По Уставу, уређи о подјели земље на области и закону о општој управи, Минист. Савјет усвојио је предлог Министра Унутрашњих Дјела, да се изврши ликвидација послова Pokrajinske Управе за Далмацију, у колико се ти послови односе на струку Министарства Унутрашњих Дјела.

Дана 1. Августа Велики Зупани Сплитске и Дубровачке Области преузели су своје дужности. Пошто је Велики Зупан сплитски, др. Перовић, болестан, замјенио га је најстарији референт у Сплиту, др. Пешић.

Опћинска управа у Шибенику. Влада је примила предлог представника свих странака, да се именује један одбор од 11 лица, који ће између себе изабрати предсједника, као управитеља опћине. У одбор ће, према успјеху, који су у последњем скупштинским изборима имале странке, ући 6 земљорадника, 2 од хрватске странке, а по један од пушке, демократске и радикалне странке. Хрватска странка већ је именovala своје представнике gg. М. Зивковића и Ј. Заниновића. Синојни сасанак земљорадника протекao је веома бурно.

Учител музике. Pokrajinska Управа за Далмацију отворила је натјегај за покриве nastavnika музике при учитељској школи у Шибенику. Rok је натјегају до 31. августа 1923.

Телефонска вежа. Даном 16. јула успостављена је у Скрадину телефонска centrala са јавном govornicom за међуградски саобраћај.

Velika kriomčarenja у Шибенику и Splitu. У selu Bilice на Pukljanu, а у podrumu pok. P. Skarice из Шибеника, са цијевима, које су допирале до обале, нађено је неколико бацава alkohola. Vlasnici куће изјављују, да не знају, како је та роба dospjela у njihov podrum и како је употребљена њихова цијев. Dosadani резултати истраге компромитију и два финансијска стражара вишег степена.

У Splitu уапсени су Koldurović и bivši carinski činovnik Traničić, са još три друга, radi kriomčarenja велике partije играчић karata са falsifikovanim monopolским žigom. Koldurović је poznato lice. On има у Zadru једно imanje, на коме је goјio perad, пре rata и за вријеме rata. Kad је у Далмацији narod од глади њоу travu, Koldurović је primao од vlade на vagone žита за своје pilice. Mora му се признати, да се је знао одузити vladi. Trepezi Attemsa, Tiuna и drugih šelova Austriјске uprave nisu nikad ни у najcrnijim danima, bile bez ugoјenih pilica. Kad су се sastavili narodni odbori, Koldurović је uшао у Zadarski Odbor. У том odboru, koji се је дуго odrađao, он је bio, или се је takav pravio, ministar spolјnih poslova. Kad је већ djelovala konferencija mira у Parizu, Koldurović је išao у Rim и nosio predloge svog odbora Bissolatiју за riješenje jadranskog pitanja. Po том predlogu Zadar, а са Zadrom и Koldurovićevi pilici, ostali bi bili у granicama државе.

Kao у једном ranijem kriomčarenju šecera у Kaštelama, које је pokrio tada активни carinski činovnik Traničić, tako и у овом kriomčarenju karata, које је извршено на граници Zadra, а otkriveno у Splitu, spomenuto је као obrana име једног ravnatelja једне banke у Splitu, koji, на svim sokolskim slavama, razvijajući sokolska gesla, дрži govore о dužnostima према држави.

Zabranjeno prosjačenje. Ministarstvo unutrašnjih djela издало је naredbu svima administrativnim vlastima, којом zabranjuje prosjačenje на teritoriju цијеле земље и upućuje polic. vlasti да ову naredбу svom stroгошћу odржавују.

Podjela područja zadarskog kot. suda. Ministar pravde izmijenio је svoju raniju naredbu о тој podjeli tako, да је općinu Novigrad, mјесто suda obrovачkom, dodijelio sudu у Benkovcu.

Zemaljska Bolnica. Gubitком Zadra izgubili smo и једну zemalj. bolnicu, у којој су saragivalе vrsne liječničke sile. У ту bolnicu dolazili су на liječenje сви bolesnici из крајева, koji су ekonomski bili upućени на Zadar. Sad су oni, silom prilika, primorani да dolaze у Шибеник да у našoj bolnici vidaju своје rane и liječe своје bolesti. Uslijed ovog porasta bolesnika са zadarskih ostrva, Kotara, Bukovice, Like и Bosne, šibenska bolnica postaje преко tijesna и bolesnici се nemaju gdje да smještaju. Vlada је ово увидjela и počelo се са radnjama око proširavanja bolnice, у којој су smješteni и ambulanca за бесплатно liječenje očnih, kožnih и veneričnih bolesti.

Usprkos ovom proširenju и nastojanju vriednih liječnika око озdravљavanja bolesnika, koji су svakim danom то brojнији, osobito из redova organizovanог radništva, bolnica neće moći да primi све bolesnike из gornjih крајева, те će vlada morati да се postara да otvori на tromeђи novu bolnicu.

Што је ово? Опћина је, уваживши glas razumnог грађанства, на крају крајева, postavila при ulazu у grad и najprometnijим mјестима велике table, на којима се čita и ćirilicom и latinicom, за svakoga, и jole pismenог, ćitki napis »Ne vozi brzoo«. Pa ipak се dešava, svakог дана, да грађани не će да pošтују овај umјesni propis. Vide се seljački karovi и gospodski avtomobili kako jure kroz grad, на najprometnijим mјестима, dižu oblake prašine и priјete smrću mirnim prolaznicima, а osobito sitnoj djeci. Napučimo се poštitvati zakone, па ma ko ih propisivao, jer у tome и леži snaga društva и државе.

„Težačka Sloga“ počela је ponovo izlaziti. Она poziva Zemљoradnike на otpor и protestne skupštine protiv projekta zakona о uređenju agrarnог odnosa у Далмацији, koji је prikazat Skupštini.

Kolo Srpskih Sestara izvještava све за interesovane roditelje, да се у svoј novi Dom, pored svojih neplaćajućih pitomaca primati и djecu из srednjih škola, koja će за 1500 din. mjesečno imati све принадлежности modernог zavoda и dobar roditeljski nadzor. Prijave pismene treba slati у Dom Kola, Resavska ul. br. 11, gdje се и sve informacije dobijaju. Upis се vrši до 1. septembra о. god.

Бројавне и телефонске вијести.

Нови министри.

БЕОГРАД, 3 авг. Указима од 31. јула унажена је оставка министра правде г. Др. Л. Марковића и постављени су за министре: г. Крста Милетић за привреду и воде, г. Др. Нилко Перин за мин. правде и замјеника мин. трговине, г. Милан Симоновић за мин. агр. реформе и Др. Војислав Јајић за мин. вјера. Јучер су нови министри положили заклетву.

Замјеник г. Пашића.

БЕОГРАД, 3 авг. Ових дана путује г. Пашић у Париз, а затим у Маријине Лази на одмор. Г. Трифковић је био именован за замјеника Предсједника Владе док се г. Пашић буде налазио на одмору, али, пошто је и г. Трифковић одлучио да оде у неку страну баљу на одмор, то нејужност Предсједника Владе вршити г. Велizar Јанковић, после г. Трифковића најстарији министар по рангу.

Смрт Пресједника Хардинга.

БЕОГРАД, 4. Пресиноћ у 7 сати умро је предсједник Сједињених Држава Америке Хардинг. Чињакше новине јављају да је тамошња полиција била открила уроту руских анархиста, који су намеравали да убију г. Хардинга на путу за Аљаску. Уротници су имали намјеру да потопе лађу „Хендерсон“ на којој је путовао г. Хардинг, али нису успјели.

Бугарска се боји вакључака

Конференце у Синаји.

СОФИЈА, 4. Бугарска влада са неповје-рењем посматра Синајску конференцу, јер се боји да су створене нове одлуке о новом стању у Бугарској. Блада се нарочито боји, да је постигнут споразум у циљу војне конвенције у Бугарској.

Атенатор Рајић бит ће предан суду.

БЕОГРАД, 4. Истрага против атенатора Рајића завршена је код градског суда и чим се заврше судске ферје, бити ће Рајић предан првостепеном суду.

Кинези бомбардују луку Амон.

БЕОГРАД, 4. „Темпс“ јавља из Хонконга, да су двијек инешке оклопачне бомбардовале луку Амон. Кинези и јапански конаули затражили су помоћ.

Penzionisani. G. Marko Car, inspektor у-тјетничког одијелjenja min. prosvјete, pensionisan је posljednjim ukazom Nj. V. Краља по molbi. Isto tako је по molbi pensionisan и g. др. Mirko Korolija, sekretar Nar. Pozorišta у Splitu.

Телефонске вијести.

При пошти и телеграфу у Gruzu из Јавну телефонску govornicu otvorila је се дана 24 јула о. г. и телефонска centrala.

Novе banknote. Од 1. avgusta, Nar. Banka pustiće у promet нове novčанице од 10, 100 и 1000 dinara.

Dr Aleksandar Doršner, liječnik specijalista и operator за bolesti grla и nosa, dolazi у srijedu 8. ov. mј. те će ordinirati у Hotel »Krka« од 9—11 пр. p. и од 4—6 р. podne.

Iron želјezni preparat poznato и obљubљeno sredstvo proti slabokrvnosti и blijeditавosti, što ga proizvodi Gradska Ljekarna у Zagreбу, dobiva се у ljekarni Beros.

2

Припочено. *)

Uglednom Uredništvu „Dalmatinskog Radikala“ у Шибенику.

С позивом на закон о штампи, molim у-редништво, да у naredном broју objavi овај mol ispravak на nutu, koja је односно moje osobe изišла у broју 107 под naslovом: »Taliјanski špiјun—državni redar.

Није истина, да сам ја у служби okupatorne vlasti ostavio врlo ružну uspomenu међу грађанством: naprotiv, koliko је до мене било, ја сам као тумач увјек nastojao, да прогонjenima pomognem.

Шибеник, 4. avgusta 1923.

Vice Јушић.

*) За ствари под овом rubrikом uredništvo не odgovара.

Вјести.

Нови споменик у Београду. У парку Карађорђевог споменика ишле Сланје постављен је споменик од вајара Стаменка Ђурђевића. Карађорђевог споменик је подигнут у славу Ослобођења Београда од бранилаца Београда 1914 и 1915. У недељу било је свечано откривање овог споменика, и од тада ће се овај парк авати „Парком Ослобођења“.

Нов рудник. У околици Беле Паланке, округ пиротски, отворен је нов угљени рудник, са пуно нагледа за добар успех. У овоме округу откривен је већи број угљених рудника са добрим нагледима на будућност.

Увоз рударских справа. Министарство шума и руда поднијело је пројект, економском финансијском комитету министара, о ослобођењу од царине при увозу свих врсти справа, као и алата и материјала, који су потребни за истраживања или ископавања руда у нашој краљевини.

BERSON

Berson jest i ostaje najbolja vrsta čuva cipele, jeftiniji je i trajniji od kože. Zahtijevajte od Vašeg postolara, da Vam pričuvi Berson gumene pete i gumene potplate.

::: ПРОДАЈЕМ :::

Моје имање посед са кућом и осталим постајама са 26 јутара земље и то : 16 јутара оранице, 4 јутра под шумом белом јасеновом и растовом, 2 јутра под окућницом под разним воћем : шљиве, разне крушке и јабуке и 4 јутра под пашом и укосницом, у најбољем месту Србије, у равној Мачви, удаљено од Сремске Митровице 12 километара. За погодбу обратити се сопственику. И-1—3 мање је без терета.

Саво Вићентић,
из Раденковића,
МАЧВА, СРБИЈА.

**Pretplatnici obnovite - -
- - i podmirite pretplatu.**

„DANICA“ d. d. za kemičke proizvode - Zagreb Tvornice: Bos. Brod i Koprivnica.

Benzin, plinsko ulje, petrolje, strojno ulje. — ULJA : za automobile, za podove, kompresore, vretena, turbine, dinamo, transformatore. — Parafinsko, Vaselinsko i „Vulkan“ ulje ljetno i zimsko. — Cilindarsko ulje za zasićenu i pregrišanu paru i t. d. — Asfalt, Petrolejski koks, modru galicu, umjetno gnojivo. — Parafin i parafinske svijeće svih veličina. — Kisik (Oxygen).

Dobava u drv. i željez. bačvama, cisternama, sanducima i kantama. Preuzima narudžbe za direktnu dobavu iz tvornice, kao i prodaje sa skladišta u Šibeniku

**Glavni zastupnik za sjevernu Dalmaciju
Josip Jadronja - Šibenik.**

Neosiguravaj pre no što potražiš uslove osiguravajućeg
i reosiguravajućeg društva

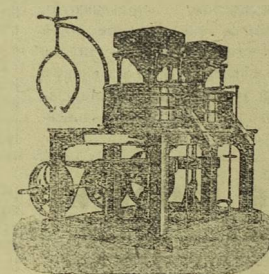
:: :: „KONTINENTAL“ :: ::

(Centrala Beograd). Filijalna direkcija za Dalmaciju - Šibenik. - (Privremena kancelarija tt. Braće Makale). Ista odpočinje poslovanjem u Dalmaciji vršeći najkulantnije uz najpovoljnije uslove sve vrste osiguranja.

Tražimo vrsne putne činovnike i mesne poverenike za Dalmaciju. Zarada dobra, uspeh siguran.

Ponude slati „Kontinental“ filijalna direkcija - Šibenik (privremena kancelarija tt. Braće Makale).

Tehnički Ured OSKAR KRAUS TRST Via S. Nicolò 4/II.

CIJENE U DINARIMA.
Informacije i obavještenja
besplatno.

Motori za
lagje i je-
drenjače na
benzin i
naftu naj-
bolje njem.
konstruk-
cije. Kom-
pletne ma-
šine za tvor-
nice tjeste-
nine i ulja.

Slavenska Banka d. d. Zagreb, filijala Šibenik

Dionička glavnica Din. 50,000.000. a rezerve preko Din. 12,500.000. Ulošci preko Din. 125,000.000.

FILIJALE: Beograd, Bjelovar, Brod nS., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Novi Sad, Sušak, Šabac, Vršac i Wien.

ISPOSTAVE: Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka i Jesenice.

AGENCIJE: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIJACIJE: Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35.

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.